

HET VOORGESLACHT VAN CLARA VAN SPARWOUDE

Gepubliceerd in *De Nederlandsche Leeuw*, jg. 78 (1961), kol. 201-211,
239-256, jg. 81 (1964), kol. 344-358
Vooralsnog daar te raadplegen; de toe te voegen bijlagen volgen hier

Bijlage 1

Opening van het testament van Mr. Arent Vranckenz. van der Meer en Clara Jansdr. van Sparwoude (ongedateerd, geregistreerd 19 september 1585), van hun beider codicil (d.d. 20 september 1595) en van de codicillen van Mr. Arent Vranckenz. van der Meer (d.d. 17 april 1595 en 4 juni 1596), 5 februari 1597
(GA Delft, rechterlijk archief, nr. 168, fol. 87-95v)

Op huyden den vijffden februarii anno vijftienhondert seven ende tnegentich heeft joffrouw Clara van Sparwoude Jansdr. wed^e wijlen Mr. Arent van der Meer Vranckez. in sijn leven hooge heemraedt van Delfflandt ende secretaris deser stadt Delff geassisteert met Mr. Pieter van der Meer raedt ende pensionaris derselver stadt in presentie van de persoonen hiernaer genomineert geexhibeert seecker beslooten pacquet waerop geschreven stondt als hiernaer volcht

Op huyden den XIXen septembris anno XVc vijff ende tachtich compareerden in de secretarie voor ons Willem Jacobsz. van Voorburch ende Gerrit Heyndricxz. van Sgravesande schepenen ende Jacob Adriaensz. van Groenhoudt substituyt van den secretaris der stadt Delff Mr. Arent van der Meer Vranckesz. secretaris derselver stadt ende Clara Jansdr. zyn huysvrouwe beyde clouck ende gesont van lichame exhiberende dit jegenwoordich beseghelt paquet bij henluyden elcx bijsonder onderteyckent soo sijluyden affirmeerden, verclaerende alle tgundt daerinne geschreven stondt te wesen haere testamentaire dispositie ende uuyterste wille, die sij wilden onverbreeckelicken onderhouden te werden in die aldersterckste manieren als testament, codicille ofte andere uuyterste wille best plaetsgrijpen ende effect sall mogen sorteren, nyettegenstaende eenige beschreven rechten, costuymen van den landen oft plaetschen ter contrarie disponerende, versouckende ons schepenen ende substituyt voors. tselve over haer respectieve te willen besegelen ende onderteyckenen twelcke wij gaerne gedaen hebben, ende was onderteyckent J. Groenhoudt.

welck pacquet gevisiteert sijnde is bevonden beslooten eensdeels met het cachet van de voors. Mr. Arent van der Meer sulcx tselve bij de naegenomineerde persoonen werden bekendt, hoewell hetselffde gecachetteerde een weynich open was geghaen doch nyet int geheel, wesende voorts de uuythangende getransfixeerde seghels int geheel, het eene van Willem Jacobsz. van Voorburch jegenwoordich schepen hier mede over geropen ende present ende tander van Gerrit Heyndricxz. van Sgravesande overleden sulcx het affdrucxel perfectelicken mede was brengende sulcx oock bij de naebeschreven persoonen werden erkent, ende geopent sijnde is bevonden van woorde te woorde te luyden als hyernaer volcht

In den name des Heeren moet dit gheschien. Wij Arent Franc van der Meer ende Clara Jansdr. van Sparwoude gheechte man ende wijff, met rijpe deliberatie van raeden ten vooren well bedacht sijnde, verclaeren midtsdesen, dat alsoe wijluyden gheen kinderen off descendenten en hebben, voor ons testament ende uuyterste wille geordonneert ende expresselicken gewilt hebben dat de lancxstlevende van ons beyden hebben ende in vrijen eygendom behouden sall allen den huysraet, imboel, cleren,

geldt, goudt, silver, gemunt ende ongemunt, juwelen, cleynodien ende andere moebelen ende roerende goeden ten daegen van den eersten overlijdende in onsen boel wesende, sonder daervan gehouden te sijn yemant inventaris te gheven noch reeckeninge ofte bewijs te doen, verclarende voerts dat wij elcx in ons regardt volgende onse huwelicxe voorwaerden institueren erffgenamen in den eygendom van onsen huysen, landen ende losrenten ende andere onroerende goeden die wij nu hebben ofte gedurende desen onsen huwelicke vercrijgen sullen, elcx onse naeste erffgenamen ab intestato, omme daerinne te succederen, nae schependom ofte Suythollandts recht, ofte anders, zoe elcx van ons int particulier onder sijn vrunden believen zall daervan bij andere uuyterste wille te disponeren, willende nochtans dat die lancxstlevende van ons beyden hebben ende genyeten sall tgebruyck ende usufruct van denselffdn goeden, zijn ofte haeren leven lanck geduyerende, leverende daeroff inventaris sulcx ende denghenen als nae rechten behoort, willende voorts dat dieselffde lancxstlevende van ons beyden den gemenen boel vrijen sall van allen renten ende schulden die bevonden soude mogen werden op onsen goeden te staen, die staende huwelicke daerop gestelt off noch daerop gestelt soudn mogen werden, ende dat ten lesten overlijden van ons beyden des eersten offlivigen erffgenamen die voors. goeden hem in eygendom gelaten sonder die voors. lasten aenvaerden sall. Toorconden van desen hebben wij dit elcx onderteyckent ende beloven ditselffde geslooten ende besegelt mit ons pitsier daerop gedruyck texiberen voor twee schepenen ende den gesworen clerck der stede van Delff ende voor dieselffde malcandere wettelicken te passeren nae behooren, ende was onderteyckent A. van der Meer Claera Jansdr. van Sperwoude.

Is daernaey bij deselffde wed^e geexhibeert seecker ander beslooten pacquet waervan de superscriptie was als hiernaey volcht

Up huyden den IIIIen dach in october anno XVc vijff ende tnegentich zijn gecompareert voor mij Adriaen Jansz. van Groenlandt als notaris ende den ondergeschreven getuygen Meester Arent van der Meer Vranckensz. hooge heemraedt van Delfflandt ende secretaris deser stadt Delff ende joffrouwe Clara van Spaerwou Jansdr. zijne huysvrouwe, gaende ende staende, haere memorie, redene ende verstant well gebruyckende als scheen ende bleeck, dewelcke verclaerden dat sij willen ende begheren dattet gundt in desen beslooten ende toegese[ge]lden papiere geschreven ende bij henluyden allebeyde onderteyckent is, zijnen voortganck ende volcomen effecte hebben zall, in allen schijne off alle tselve in haerluyder elcx respectie principalen testamenten geschreven ende van woorde te woorde verhaelt waere, versouckende dat wij notaris ende ondergeschreven getuygen tot kennisse desen wilden onderschrijven ende onderteyckenen als wij gedaen hebben. Aldus gedaen ende bij den comparanten verleden ten huysen van den comparanten staende binnen deser stadt Delff aen de Oude Delff ten daege, maendt ende jaere als boven ten overstane van Vries Lenaertsz. laeckencoper in de Vergulde Gans ende Jan Jansz. backer in de Vlouw als gelooffwaerdige getuygen hyertoe versocht ende ghebeden, ende was onderteyckent Vries Lenaertsz., Jan Jansz. van der Lin, A. v. Groenlandt.

ende was hetselffde toegecachetteert met het groote cachet van denselffde Van der Meer up twee plaetsen, welcke cachet mede bij de naegenomineerde personen erkent werden als vooren, twelcken geopent sijnde is bevonden te luyden van woorde te woorde als hiernaevolcht

Up huyden den XXen dach in september anno XVc vijff ende tnegentich zijn voor mijn Pieter van der Meer pensionaris der stadt Delff verschenen Mr. Arent van der Meer Vranckensz. hooge heemraedt van Delfflandt ende secretaris van deselve stadt met joffrouwe Clara van Spaerwou Jansdr. zijne huysvrouwe, verclarende dat sijluyden tesaemen in huwelicken staete getreden zijn onder expressen huwelijcxen voorwaerden dat naer het scheyden vant huwelijck de ghoeden die elcx van hen beyden ten huwelijcke gebrocht hebben, als oock dieghene die henluyden staende huwelijcke aenbesterven souden, weder souden ghaen ende keeren aen de sijde daer die van gecomen zijn ende dat alle vordere conquesten, winst ende verlies staende huwelicke opcomende gedeelt souden werden halff ende halff. Ende alsoe hij Mr. Arent van der Meer verclaerde dat hij volgende den inhouden van zeeckere cedulle in daete den XXVen februarii anno XVc acht ende vijftich nae den overlijden van wijlen joffrouwe Clara van Berendrecht zijne sall. moeder van zijnen medeerffgenamen gecoft heeft voor de somme van dryeduysent guldens het huys ende erve met seeckere houdtwerck daerinne wesende, daer wijlen Vranck van der Meer Pietersz. zijn zal. vaeder inne overleden is ende hij comparant noch tegenwoordelijcke inne woont, ende bij deelinghe ende cavelinghe tusschen hem comparant ende sijnen medeerffgenamen ghedaen upten IXen dach in meye anno XVc acht ende vijftich voors. d'andere medeerffgenamen van zijn sall. vaeder ende moeder hem comparant tselve huys ende erve hebben laeten volgen voor de somme van acht ende twintich hondert guldens, van welcke somme hij comparant (boven tgundt hij aen zijn deelerfffenisse nae zijn sall. moeders overlijden ghecort ende innegehouden heeft) uuyt sijne ende zijne voorn. huysvrouwe gemenen boel betaelt heeft de somme van veerthienhondert twaelff guldens negen stuyvers ende een blanck die hij van den coope ende het overnemen vant selve huys ende erve aen sijnen medeerffgenamen schuldich gebleven was, ende noch daerenboven verscheyden verbeteringen, aentimmeringen ende oncosten ant selve huys ende erve uuyt zijne ende sijne voorn. huysvrouwe ghemeenen boel ghedaen ende gedraegen heeft, soo eest dat omme alle onverstandt tusschen den lancxstlevende van hen beyden ende des eersten overlidens erffghenamen, als oock mede nae des lancxstlevendes overlijden tusschen den erffghenamen van wedersijden te verhoeden dat opt verstandt vandien soude mogen rijsen, te weeten off tselve huys ende erve voor ghoedt hem comparant van sijne sijde aenbesturven ofte voor conqueste ende aengecoft ghoet soude behooren genoomen ende gereeckent te werden, hij comparant expresselijcke will ende verclaert bij desen zijne meninge ende intentie te zijn dattet voors. huys ende erve gehouden, geacht ende gereeckent sall werden als ghoedt staende den huwelijcke tusschen hem ende sijne voorn. huysvrouwe aengecoft ende geconquesteert, nyettegenstaende dat naer subtiliteyt van rechten tselve anders genomen ende verstaen soude moegen werden, metten welcken hij comparant nyet en will dat sijne erffghenamen hen contrarie den inhouden van

desen sullen moeghen behelpen up peyne dat sooverre sijns comparants erffgenamen ofte eenighe vandien poochden te sustineren dattet voors. huys ende erffve anders als conqueste ende goedt van sijns comparants ende zijne huysvrouwe gemenen boel staende huwelicke aengecoft geacht ende genomen soude werden, dat degheene die bevonden sall werden sulcx te sustineren van sijns comparants erffnisse ende successie int geheel gepriveert ende uuytgesloten sall wesen ende dat sijn deelerffnisse den anderen goetwilligen erffgenamen (die hen naet inhouden van desen sullen reguleren) aanwassen sall. Ende hebben zij comparanten allebeyden te saemen reciproockelijcke ghins ende weder over gewilt ende geordonneert, willen ende ordonneren bij desen dat de lancxstlevende van hen beyden als een legaet voor sijn ofte haer vrije eygen hebben ende behouden sall het voors. huys ende erve daer sij tegenwoordich inne woonen mettet houdtwerck daerinne wesende, welverstaende dat sooverre de voorn. joffrouwe Clara van Spaerwou Jansdr. de lancxstlevende ware van hen beyden comparanten dat sij gehouden sall wesen uuyten achtergelaten ghoeden van haerluyder gemenen boel te laeten volgen aen den erffgenamen van hem Mr. Arent van der Meer Vranckensz. de somme van darthienhondert seven ende tachtich guldens thien stuvers ende een oortgen die hen aen den cooppeningen vant voorschreve huys ende erve (belopende acht ende twintich hondert guldens als vooren geseyt is) uuyt sijnen moederlijcken goeden cortinghe gestreckt hebben. In kennisse dat heurluyder comparanten allebeyde uuyterste wille is dattet gundt hiervooren geschreven staet zijnen voortganck hebben ende volcomen effecte sorteren zall, soo hebben de voorn. Mr. Arent van der Meer Vranckensz. ende joffrouwe Clara van Spaerwou Jansdr. desen onderteyckent ten daege, maendt ende jaere als boven ten overstane van den voors. Pieter van der Meer pensionaris deser stadt Delff die desen als getuyge tot haerluyder versoucke mede onderteyckent heeft, ende was onderteyckent A. van der Meer, Claera Jansdr., P. de Meer.

Heeft noch deselffde wed^e naderhandt geexhibeert twee opene instrumenten, het eerste wesende copie ende luydende aldus

Up huyden desen XVIIen aprilis anno Xvc vijff ende tnegentich compareerde voor mij notario ende den ondergeschreven getuygen Meester Arent van der Meer Vranckensz. etc. syeckelicken van lichaeme maer sijn memorie, redene ende verstandt seer well gebruyckende als uuytwendelijcke bleecke etc., dewelcke probeerde alsoch alsulcken testamentaire dispositie van uuytersten wille als tusschen hem ende joffrouwe Clara van Spaerwou Jansdr. sijne huysvrouwe gemaect ende in een besloten instrument voor schepenen deser stadt Delff verleden is, dan alsoo hij comparant mette voorn. sijne huysvrouwe in huywelicken state getreden is onder expresse huwelicxe voorwaerden dat naer het scheyden vant huywelijcke de ghoeden die elcx van hen beyden ten huwelicke brochten als oock dieghene die hem comparant ofte sijne huysvrouwe staende huywelicke aenbesterven souden, weder soude ghaen ende keeren aen de sijde daervan die gecomen sijn ende dat alle vorder conquesten, winst ende verlies staende huywelicke opcomende ghedeelt soude werden halff ende halff, ende hij comparant volgende den inhouden van seeckere cedulle in date den XXVen

februarii anno XVc acht ende vijftich nae den overlijden van wijlen joffrouwe Clara van Berendrecht sijne sa. moeder van sijnen medeerffgenamen gecoft heeft voor de somme van dryeduyzent guldens het huys ende erve met seeckere houtwerck daerinne wesende, daer wijlen Vranck van der Meer Pietersz. sijns comparants sa. vader inne overleden is ende hij comparant noch tegenwoordelijcke inne woont, ende bij deelinghe ende cavelinge tusschen hem comparant ende sijne medeerffgenamen gedaen opten IXen dach in meye in den voors. jaere XVc acht ende vijftich d'andere medeerffgenamen van sijn sa. vader ende moeder hem comparant tselve huys ende erffve hebben laeten volgen voor de somme van acht ende twintich hondert guldens, van welcke somme hij comparant (boven tgundt hij aen sijn deelerffnisse nae sijn sa. moeders overlijden gecort ende innegehouden heeft) uuyt sijne ende sijnre voorn. huysvrouwen gemeenen boel betaelt heeft de somme van veerthienhondert twaelff guldens negen stuvers ende een blanck die hij van de coope ende overnemen vant selve huys ende erve aen sijnen medeerffgenamen schuldich gebleven was, ende noch daerenboven verscheyden verbeteringen, aentimmeringe ende oncosten vant selve huys ende erve uuyt sijne ende sijnre voorn. huysvrouwen gemenen boel gedaen ende gedraegen heeft, soo eest dat omme alle onverstant tusschen sijne ende sijnre huysvrouwen ende haeren erffgenamen te verhoeden, dat opt verstandt vandyen soude moegen rijssen, te weten off tselve huys ende erve voor goet hem van sijne sijde aenbesturven ofte voor conqueste ende aengecoft goedt genomen soude worden, hij comparant expresselijcke verclaert ende wildt bij desen dattet voors. huys ende erffve tusschen hem comparants erffgenamen aen d'eene ende sijne huysvrouwe ende hare erffgenamen nae haeren overlijden aen d'andere sijde gedeelt ende genomen sall werden halff ende halff als conquest ende goedt staende huwelicke aengecoft, midts dat sijns comparants erffgenamen naer zijne huysvrouwe overlijden vooruuytten achtergelaten ghoeden van haerluyder ghemenen boel sooveele penningen sullen ontfangen als hem comparant aen den coopenningen, wesende als vooren geseyt is acht ende twintich hondert guldens, sijn deelerffnisse nae sijn zal. moeders overlijden betaelinghe gestreckt heeft, belopende darthienhondert seven ende tachtich guldens thien stuvers ende een oortgen salvo iusto calculo. Heeft noch de comparant met bewillinghe ende ten overstaene van joffrouwe Clara Jansdr. van Spaerwou sijne huysvrouwe die hierinne consenteerde ende dat mede overghaeff, gelegateert ende besproken, legateert ende bespreekt bij desen den kerckelicken armen binnen deser stad Delff, die bij den diaconen bedient worden, een eeuwige ende erffelijcke rente van hondert guldens sjaers den gulden gereeckent tot XX stuvers het stucke, die nae sijns comparants overlijden bij sijn huysvrouwe soo lange sij in levenden lijve wesen sall aen den diaconen uuytgereyckt sall worden ende nae heurluyder beyder overlijden uuyt sijns comparants goeden alleen in hooftgelde met sesthienhondert guldens eens tot vervallinge van deselve jaerlicxe rente beleyt sall worden. Noch legateert ende bespreekt hij comparant aen Dirck van Beest Cornelisz. sijns comparants susters soone de somme van thyen hondert wesende duysent guldens eens die terstondt nae sijns comparants overlijden uuytgekeert ende betaelt sullen worden, ende alsoo

hij comparant ende sijn voornoomde huysvrouwe tesaemen belooft hebben Cornelis van Beest Jansz. sijnen neve overmidts den getrouwen diensten die hij henluyden heeft gedaen ende noch doen sall een vereeringe ende recompense van tweeduysent guldens eens, als hij hem ten huwelicken staete begheven sall, soo is sijns comparants uuyterste wille dat de voors. Cornelis van Beest Jansz., sooverre hij nae sijn comparants overlijden hem tot huwelicken staete comt te begheven uuyte goeden die hij comparant metter doot ontruympt ende van sijne sijde achtergelaten sall hebben, hebben ende genyeten zall de somme van thyen hondert ofte duysent guldens eens, boven gelijcke thyen hondert ofte duysent guldens eens die joffrouwe Clara Jansdr. van Spaerwou belooft hem Cornelis van Beest alsdan uuyt haeren ghoeden mede ten huwelicke te gheven, ende wilde hij comparant dat de voors. Cornelis Janss. van Beest noch daerenboven teynden den overlijden van den lancxstlevende van hen beyden uuyt sijns comparants ghoeden alleen vooruuyt hebben ende genyeten sall de somme van thyen hondert ofte duysent guldens eens, maer sooverre de voorn. Cornelis van Beest Jansz. bij het leven van hem comparant ende sijne huysvrouwe ofte van den lancxstlevenden van hen beyden hem nyet en beghave tot huwelicken staete sall hij terstondt nae des lancxstlevendes van hen beyden overlijden hebben ende ontfangen de somme van dryeduysent guldens eens, te weten tweeduysent guldens eens uuyt sijns comparants goeden ende thien hondert ofte duysent guldens eens uuyt sijns comparants huysvrouwe goeden, in alle twelcke de voorn. joffrouwe Clara Jansdr. van Spaerwou bewillichde ende consenteerde, daertoe de comparant haer man haer auctoriseerde ende ghemachtich maecte bij desen, twelcke als een codicille de comparant versochte dat bij sijn principael testament gevoucht soude werden, willende dattet selve van sulcker crachte ende waerde wesen sall, alsoff het in sijn principael testament geinsereert ende mede geschreven waert. Aldus gedaen ende gepasseert binnen der voorschreve stadt Delff thaere comparants woonhuysse in presentie van Arent Ghijsbrechtsz. van Weena ende Everardt van Lodensteyn de jonge beyde inwoonders ende borgers deser stede als gelovige getuygen mit mijn notario hyertoe versocht ende gebeden. Ende was onderteyckent E. Lodensteyn, A.G. van Weena, P. Kettingh notarius. Onder stondt geschreven Gecollationeert jegens de originale minute onderteyckent als boven ende is dese copie daermede bevonden te accorderen upten XXVIen december anno 1596 bij mij notaris voors., ende was onderteyckent P. Kettingh notarius scripsit.

ende het andere beghinnende

Bij den inhouden van desen sij eenen igelicken kennelicken ende openbaer dat opten IIIIen junii wesende des dynsdaechs ontrent zes uuyeren nae noene in den jaere onses Heeren duysent vijffhondert zes ende tnegentich, regnerende den alderdeurluchtichsten ende onverwinlicksten prince heere Rodolpho bij der Godtlicker voorsienicheyt de tweede Roomsche keyser van dier naeme, het XXe jaer van zijnre majesteyts electie, voor mij Pieter Verharen notaris publycq bij den Hove van Hollandt geadmitteert ter presentie van den naergenomineerde getuygen gecomen ende gecompareert es

deersaeme Mr. Arent van der Meer Franckensz. secretaris der stad Delff, zijne memorie, redene ende verstandt well machtich sijnde als uuytwendelicken bleecke, dewelcke approbeerde alsnoch alsulcke uuyterste wille ende testamentaire dispositie als bij hem ende joffrouw Clara van Sparrewou Jansdr. zijne huysvrouwe gemaect ende in een beslooten instrument voor schepenen deser stede voors. verleden es midtsgaders alsulcke codicillaire dispositie als hij testateur mede gemaect heeft voor notaris ende getuygen opten XVIIen aprilis anno vijftienhondert vijff ende tnegentich voorleden, zoovele aenghaedt de verclaringe bij hem aldaer gedaen van thuys ende erffve hem comparant van sijn ouders angecomen bij coope tegens sijn medeerffgenamen gedaen, willende dat dselve sijne verclaringe van waerden blijven sall om sonderlinge lieffde wille die hij zijne huysvrouwe toedragende es, maer zoovele als de erffelicke rente van hondert guldens tsjaers te lossen met seshienhondert guldens aenghaet bij de voors. codicille den armen gelegateert heeft hij comparant tselve legaedt int geheel gherevoceert ende tenietegedaen, behoudende tsijner eygene devotie ende dispositie den armen te gheven ofte theuren proffyte te disponeren zoe hem goetduncken ofte de Heere almachtich hem int harte stieren sall, ende aenghaende de duysent guldens bij hem gelegateert Dirck van Beest Cornelisz. verstaedt hij comparant (veranderende tselve legaedt) dattet hem uuytgekeert sall worden nae sijn voors. huysvrouwen overlijden ende nyet eer, ten waere sij selver veroorsaect ende uuyt vrundtschappe daertoe geneycht waere dvoors. duysent guldens eer ende binnen heur leven uuyt te keeren, heeft oock hij comparant verandert ende eensdeels gerevoceert tlegaedt bij de voors. codicille gemaect ten proffyte van Cornelis van Beest Janss., verclaerende sijne uuterste wille alleen te wesen zooverre de voors. Cornelis van Beest nae sijne overlijden compt ten huwelicken staete dat alsdan uuyt sijn comparants ende sijner huysvrouwen ghemene goederen den voors. Cornelis van Beest uuytgereyckt ende gegheven sall werden ten huwelicke de somme van tweeduysent guldens, dat is uuyt elck van heurluyder goederen duysent guldens sonder meer, belastende daermede zijne huysvrouwe die voor mij notario ende getuygen mede comparerende daerinne consenteerde ende overghaff tselve te volcoomen soo vooren geseyt es, doch onder die expresse last ende conditie dat dvoorn. Cornelis van Beest blijve continuerende in de getrouwe dienste daervan in de voors. codicille mentie gemaect werdt, te weten dat hij sall gehelicken suyveren de registeren van den decreten ofte gedecreteerde goederen der vierschaere deser stede soo vrijwillige als openbare ofte judiciele binnen des comparants tijt gevallen ende de reeckeningen vandien midtsgaders van het incommen van de secretarye uuytvoeren buyten laste van sijne comparants boel, oft zoe dselve sijnen boul teeniger tijt ter saecke vandien eenige moeyenisse worde aengedaen dat tselffde aen den voorn. Cornelis van Beest verhaelt sall mogen worden ende tvoors. legaedt midtsgaders zijn deelerfffenisse tgundt hem van den comparant sall mogen aencomen voor de indempnite vandien sullen subiect ende verbonden blijven. Aldus gedaen ende verleden binnen der stad Delff ten huys van den voorn. comparant (die versocht hem hiervan gemaect te werden acte ofte instrument in behoorlicker forme) ten tijde voors. in

tegenwoordicheyt van Jan de Lathouwer ende Gielis van den Bossche beyde inwoonderen der voors. stede als gelooffwaerdige getuygen hiertoe met mij sonderlinge versocht ende gebeden. Toorconden ende was onderteyckent P. Verharen notarius scripsit.

versouckende hyervan acte gemaect te werden omme haer te dienen nae behooren. Aldus gedaen ter presentie van Willem Jacobsz. van Voorburch ende Abraham Jansz. Graswinckel schepenen der stadt Delff, Cornelis Jan Lucasz. als getrout hebbende Liedewij van Berendrecht Joostendr., Mr. Arent van Berendrecht Willemsz., advocaet voor den Hove van Hollandt, Mr. Johan van Beeckercken ende Johan van der [of: den] Rivieren elcx uuyten naeme van heure huysvrouwen, dochters van wijlen joffrou Jacobmyne van der Meer wed^e van Cornelis Sandeling in sijn leven secretaris voor den Hove van Hollandt, Vranck van der Burch Reyersz. oudt schepen ende Beuckel van der Burch Reyersz. uuyten naeme van Clara van der Meer wed^e wijlen Reyer van der Burch Heyndricxz. haere moeder, Dirck van Beest Jansz., dewelcke versochte copie van dese besoinge met insertie van denselffde testamente ende codicillen. Actum ten daege ende jaere als boven ten sterffhuyse van den voorschreven Mr. Arent van der Meer ende woonstede van deselffde wed^e, ende was onderteyckent Willem Jacobsz., Abraham Jansz.

Bijlage 2

Testament, 28 januari 1598

(GA Delft, archief van de weeskamer, stichting Clara Jansdr. van Sparwoude)

In den name des Heeren amen.

Alzoo ick Clara Jansdr. van Sparwoude, weduwe van Mr. Arent Franc van der Meer, tot ghoeden ouderdom gecoomen sijnde mij sulx gedisponeert bevinde, dat mijnen sterffdach (dye ick stelle in handen van God almachtich) zeer schijndt te naecken, ende dewijle ick geen kinderen, descendenten nochte necessare erffgenamen en hebbe, soo heeft mij oorbaer gedocht van mijn tijtlicke goeden, zoo bij mij ten huwelicke gebracht, bij mijn ouders mij achtergelaeten ende bij successie van mijn bloetbewanten mij opgecoomen als staende huwelicke geconquesteert, ende allen anderen goeden dye ick metter doot ruymen ende achterlaeten zall, geen uuytgesondert, bij mijn uyterste wille te disponeren in manyeren hyernaer volgende.

Bevelende eerst ende alvooren mijne zyele in de genade Godts almachtich ende mijn lichame, naedat de zyele daervan ontbonden zall zijn, de aerde, met een eerlicke begraeffenisse,

revocerende ende wederroopende mits deesen alle alsulcke testamenten, codicillen, maeckingen, uyterste willen ende dispositien als ick testatrice voor date deses gemaect ende gepasseert soude moegen hebben, het zij voor schepenen, notaris ende getuyghen ofte anderssins, hoe dat hetzelve geschyet mach zijn, al waert oock zulx dat deselve irrevocabel gemaect ofte eenige clausulen derogatoir inhoudende waren, willende alle deselve nul, negheen, crachteloos ende van onwaerden te wesen,

ende disponerende van nyeus van alle de voors. goederen, teneynde dezelve goederen nyet onnuttelicken ofte oneerlicken en souden worden verquist ende gedissipeert,

soo verclare ick nae rijpe ende volcoomen deliberatie ende sonder yemants onbehoorlicke ofte sinistre persuasie mijn uyterste wille ende begheeren te wesen, dat nae mijn overlijden de weesmeesters der stadt Delff in der tijt zijnde zullen aenvaerden alle de voors. goederen dye ick metter doot ruymen ende achterlaeten zal, ende dat dyenvolgende dselve weesmeesteren ende dye nae hen in officio sullen succederen, dselve goederen ten eeuwigen daghen sullen regyeren ende doen bedyenen bij een goet, getrouw ende bequaem rentmeester bij mij testatrice te denomineren bijt geschrifte dat ick benefens desen naerlaeten zal, twelck ick wil dat van sulcken waerden gehouden sall worden als dit mijn principael testament, zoo in den persoon van den eersten rentmeester als de vordere successive rentmeesters die ick bij tselve geschrifte zoude moegen ordonneren, als anders, welverstaende dat bij gebreke van den lesten rentmeester bij mij geordonneert den voors. weesmeesters totte regieringe ende bedieninge van mijn voors. goederen sullen verkyesen een ghoet, getrouw, gequalificeert persoon om de jaerlix innecommen vandyen uytgekeert te worden in der vougen ende manyeren hyernaer verhaelt.

Ende eerstelicken wille ende begeere ick mits desen, dat de drye naeghelaeten weeskinderen van wijlen Hendrick Adriaensz., in zijn leven woonachtich tot Leyden, zoon van wijlen Adriaen Jansz., mijnen halven broeder za. van mijn za. vaders zijde, bij naemen Jan ende Adriaen Hendrixzoonen ende Willempgen Hendrixdr., geprocreert bij Ariaentghen van Brouckhoven, elx jaerlix uytgereyckt zall worden de somme van tweehondert ende vijftich guldens sjaers, dye jaerlix ten

behove van de voors. kinderen bij den rentmeester in der tijt wesende uytgekeert zullen worden, welcke voors. tweehondert vijftich guldens sjaers ick testatrice elx van de voors. drye weeskinderen bespreecke ende maecke bij desen, instituerende daerinne dezelve ende elx van hen voor zooveel alst noot zij, ende een van den voors. drye kinderen van den voors. Hendrick Adriaenss. zonder wettelicke blijckende geboorte achter te laeten overlijdende zullen de tweehondert ende vijftich guldens tsjaers van tselve overleden kindt sterven ofte succederen op dandere ofte heure wettighe descendentes ende zoo voorts, in gevalle van gheen wettige geboorte achter te laeten, van teen kindt opt ander in infinitum, zoolange eenige wettige descendentes van de voors. Jan ende Adriaen Hendrixzoonen ofte Willempgen Hendrixdr. gecommen in levende lijve wesen zullen, ende het laetste kindt oock stervende sonder wettige kindt ofte kinderen achter te laeten zullen de voors. zevenhondert vijftich guldens sjaers weder comen ende devolveren aen desen mijnen achtergelaeten boedel omme mette vruchten van mijnen anderen voors. goederen gedistribueert ende verstreckt te worden als hyernaer breder zal worden verclaert.

Belangende nu mijn vrunden ofte bloetverwanten van mijn za. moeders zijde, als Mr. Adriaen Willemsz. de Bont, Jannetgen Willemsdr., weduwe van wijlen Claes Andriesz., in sijn leven goudtsmidt tot Leyden, ende de kinderen van za. Arent Pietersz. Verhouck, alle drye kinderen van za. Machtelt Willemsdr., mijn moye, laetst weduwe van Pieter Aertsz., in zijn leven zeylmaecker, verclare ick testatrice te weesen mijn uyterste wille, dat den voorn. Mr. Adriaen zijn leven lanck geduyerende uytgekeert sall worden de somme van vijftich guldens tsjaers tot een legaet, welcke vijftich guldens sjaers met zijn overlijden zullen cesseren. Ende naerdien de voorn. wilen Aert Pietersz. bij zijn twee overleden huysvrouwen gewonnen heeft drye kinderen, als bij zijn eerste huysvrouwe een zoon genaemt Pieter Aertsz. ende bij zijn tweede huysvrouwe een zoon ende een dochter, zoo bespreecke ende maecke ick elck van den voors. drye kinderen hondert guldens sjaers ten behove van denselven drye kinderen jaerlix uyt te keeren, te succederen ende devolveren ende voorts alles als vooren van de zevenhondert vijftich guldens sjaers den kinderen van Hendrick Adriaensz. gemaect geseyt es. Item alsoo des voors. Jannetgen Willemsdochters eenighe overleeden zoon genaemt Pieter Claess. achtergelaeten heeft twee zoonkens, soo est dat ick, voorbijghaende dvoorn. Jannetgen Willemsdr., bespreecke elx van dezelve twee zoonkens een rente van vijftich guldens tsjaers ten prouffite van denselven kinderen uyt te keeren ende voorts te succederen ende devolveren alles in voughe als hyervooren van de zevenhondert vijftich guldens sjaers es gedisponeert, willende nyettemin, zoo dvoorn. twee zoonkens van Pieter Claesz. zonder wettige kindt ofte kinderen achter te laeten voor dvoorn. Jannetgen Willemsdr., hare grootemoeder, quaemen te sterven, dat dvoorn. Jannetgen Willemsdr. uyt mijne goeden haer leven lanck geduyerende genyeten zall een jaerlix lijffrente van vijftich guldens sjaers, dwelcke ick haer in dyen gevalle bij desen legatere. Ende naerdien ick tot Leyden noch hebbe gehadt eenen halven oom genaemt Jan Willemsz., dwelcke drye wettige kinderen achtergelaeten heeft, een zoon ende twee dochteren, soo legatere ick de twee dochteren, als Pietertgen ende Maritgen, elx vijftich guldens sjaers lijffrenten tot haren lijve, elx haer leven lanck geduyerende ende langer nyet. Legatere voorts uyt mijne voors. goeden den wettigen kinderen van Claes Janss. (dye een zoon van den voorn. Jan Willemsz. es), die hij

althans heeft ofte noch in den echte procreeren zall, ende heure wettige descendenten tsaemen hondert guldens sjaers henluyden uyt te keeren bij den voors. rentemeester, te succederen ende te devolveren mitsgaders voorts in allen schijn als hyervooren van de zevenhondert vijftich guldens sjaers gedisponeert es.

Belastende voorts ick testatrice bij expres mits desen mijnen voors. vrunden ende allen anderen dye bij dese mijne maeckinge ende uysterste wille yet proffiteren zullen tzij directelicken ofte indirectelicken, ende elx van hen, henluyden naer tinhouden van dese mijne dispositie in alle haere poincten te reguleren sonder daerjegens te doen ofte te laeten geschieden directelicken ofte indirectelicken, indicielicken ofte extraindicielicken, in geender manieren, op peyne van bij den contraventeur ofte contraventeurs metter daet te verbeuren alle tgundt hij ofte zij anders uyt crachte van dese eenichsins soude ofte zouden genyeten, tappliceren ende wederomme te devolveren ofte commen aen mijnen voors. boedel.

Ende want mijn meninge ende uysterste wille is, dat het studium theologiae tot opvoedinghe van dienaren des Godlicken woorts in de gereformeerde religie gevordert worde, zoo eest dat ick beweecht ben te maecken ende bespreecken gelijk ick maecke ende bespreecke bij desen het Collegie van den Armen Clercken ofte Scholieren binnen der stadt Delff, hyervoortijts genaemt het Fraterhuys, dryehondert guldens sjaers, die ten eeuwigen daegen bij den voorn. rentmeester tvoors. collegie jaerlix uytgekeert zullen worden, mits dat daermede int voors. collegie aengenomen ende onderhouden zullen worden twee zeer bequaeme ende uytgeleesen jonghers boven tordinaris getall der jonghers dye aldaer werden gesustenteert, welcke twee jonghers ten tijde als zij aengenomen werden, sullen moeten weesen goede ende volcommen grammatici, out tussen de twaelff ende veertyen jaeren, dye deur nominatie van den ministers deser stadt Delff bij advis van den burgemeesteren ende weesmeesteren den meesters vant voors. collegie gepresenteert ende gerecommandeert zullen worden, sonder dat men int verkyesen ofte aennemen van denzelven jonghens regard sall nemen off dezelve burgherskinderen sijn dan nyet; dan sall men alleen het ooch hebben op dalderbequaemste, die zullen zijn geprefereert, mits nyettemin een weynich regards genomen sijnde off onder mijn schamele vrunden bequame jonghers bevonden mochten worden dye men daertoe zoude moegen verkyesen, dye allen anderen sullen werden geprefereert. Ende zullen dezelve twee jongers naer dordonnantie ende coustume vant voors. collegie ende huys aldaer vyer jaren lanck in studio literarum ende andere scientien geexerceert werden. Sullen voorts de ministers deser stadt Delff bijzonder op de voors. twee jongers het ooch hebben ende denzelven ten minsten tweemaal des jaers examineren ende als sijluyden bevinden eenige van denselven jongers sulx nyet gequalificeert nochte bequaem omme in toecomende tijden tot het predictampt beroupen te werden, zullen zijluyden in plaetse van denselven onbequamen jongeling bij advis van den voors. burgemeesteren ende weesmeesteren een andere bequaem als vooren daertoe verkyesen, nomineren ende den voors. meesters presenteren. Des zij ick testatrice bij desen versouckende mijnen heeren burghemeesteren in der tijt wesende, teneynde dvoors. jonghers te beeter zoo in literis et scientiis onderweesen als in goede tuchte ende discipline onderhouden moghen worden, te willen procureren, dat met advyse van den meesters van het voors. collegie aengenomen ende gehouden werdt een goet, oprecht, bequaem ende geleert man van de gereformeerde religie tot toesiender vant voors. collegie, dye dagelijcx het opsicht opten voors. twee jongers hebben ende hen zoo

int repeteren van heuren lessen in de schole gehoort alsoock int doen van extraordinaris lesse onderwijsen ende doceren zall. Sullen voorts dvoors. twee jonghers zulx als vooren den tijt van vyer jaeren int voors. collegie onderhouden, geooffent ende onderweesen geweest zijnde studium theologiae voorts vorderen in de universiteyt van Leyden, alwaer opgerecht es een collegium van ontrent zes ende dertich studenten in der theologie, in welck collegie ick vastelijck vertrouwe dat dvoors. twee jongers deur recommandatie van burghemeesteren ende dyenaers des Godlicken woorts deser stadt Delff wel sullen geraecken, om aldaer voorts te studeren totdat zij tot het predickamt nut bevonden zullen worden. Des zoo der een van de voors. twee jonghers ofte allebeyde waren dewelcke, naedat zij vyer jaeren als vooren int collegie alhyer tot Delff onderwesen waren geweest, nyet bequaem bevonden en werden om heure studie in een universiteyt te vorderen, zal men denzelven mogen consenteren annum gratiae om boven de voors. vyer jaren noch een jaer sulx als vooren onderhouden ende geoeffent te werden. Ende sooverre ten tijde eenige van dezelve jongers haer vyer jaeren voleyndt hebbende ofte eer ende bequaem bevonden weesende om in der universiteyt van Leyden in der theologie te studeren gheene plaetse aldaer int collegie der theologie en vaceerde, zoo zall alsulcken jonghen evenwel aldaer int collegie der theologie bestelt worden ende zall hem de voors. hondert vijftich guldens sjaers volghen tot zijn onderhout totter tijt toe hij bij tijde van het vaceren van een beurse aldaer verzyen sall wesen, indien hij midlertijt nyet bequaem geworden en ware omme tot het predickamt beroopen te werden, ende zall tot dyer tijt toe, te weeten off vacerende een beurse ofte hij eer bequaem geworden zijnde, die plaetse alhyer int collegie openstaen. Ende sullen de voors. jonghers tot het predickamt bequaem geworden zijnde gehouden, verbonden ende verplicht wesen ende blijven te dyenen de stadt Delff ende de gemeente aldaer ende, hoewel alsdan voor hem noch geen plaetse binnen Delff en vaceerde, en zullen nochtans nyet vermoegen hen aen eenige andere steeden ofte gemeenten te verbinden dan met advis van burgemeesteren ende de gemeente alhyer.

Voorts is mijn uyterste wille ende begeeren, dat dvoors. weesmeesteren door den voors. rentemeester uyt mijne voors. goederen die ick metter doot ruymen zall (naerdats zijlyden dselve geaenvaert zullen hebben bij pertinenten inventaris) uytkeeren ende laeten volghen zullen tgundt yemant bij mij gelegateert te zijn bevonden zall worden boven tgunt daarvan ick hyervooren hebbe gedisponeert.

Noch es mijn uyterste wille ende begeeren, dat de jaerlix vruchten van alle mijne voors. goederen dye der boven de maeckingen ende legaten jaerlix overschyeten zouden moghen, sullen bekeert ende uytgedeelt worden bij den voors. rentmeester ter ordonnantie van den voors. weesmeesteren met goede discretie tot uythylickinghe van vrome ende eerlicke jongmans ende jongedochteren van mijn geslachte dyet van doen souden mogen hebben, sonder aenschou te nemen off dye uyt wettelicken huwelicken gesprooten zijn dan nyet, insonderheyte tot uythuwelickinghe van den kinderen ende vordere descendenten van Trijn Gerritsdr. ende Jannetgen Gerritsdr. mitsgaders van Magdaleenken Cornelisdr., alle drye dochters van Maritgen Jansdr., mijn za. vaders natuyerlijcke dochter, met een dote van hondert, hondert vijftich, tweehondert, tweehondert vijftich ende zoo tot dryehondert guldens toe eens ofte meerdere somme naer exigentie van der zaecke ende discretie van weesmeesteren, welverstaende dat de naeste mij in bloede bestaende zullen danderen zijn geprefereert.

Ende tgundt van den voors. vruchten jaerlix soude moegen

overschyeten, zall terstondt aengeleyt worden tot coopinghe van goede, verseeckerde renten.

Dat voorts uyttten voors. vruchten bij den rentmeester ter ordonnantie ende discretie van weesmeesteren alle jaren uytgegeven ende geemployeert sall worden de somme van hondert guldens tot sustentatie ofte onderstandt van eerlicke, behouftighe personen, waerinne geprefereert sullen worden die van mijnen geslachte zullen zijn, sonder aenschou te nemen off die uyt wettelicke huwelijcke gesprooten zijn dan nyet.

Welverstaende nochtans dat van den voors. vruchten allen jaeren ten minsten aengecoft sall moeten worden een rente van twaelff guldens sjaers, teneynde de voors. goederen jaerlix moegen aenwassen ende vermeerderen, ende sall oversulx de jaerlix uytkeeringhe van den voors. vruchten totte uythylickinge hyervooren geroert daernaer worden gemodereert, tenwaere nochtans bij ongebruyck van landen ofte andere ongevallen tselve aencoopen van twaelff guldens sjaers qualicken conde geschyeden, twelcke in sulcken gevalle voor een tijt sall moeghen naergelaeten worden tot discretie van weesmeesteren voors.

Vorder is mijn wille ende begheren, dat terstondt naer mijn overlijden van alle de goederen die ick metter doot ruymen zall, tzij roerende, onroerende, egeen uytbesondert, gemaect sall worden ten overstaen van twee schepenen naer behooren pertinenten inventaris, volgende welcke dvoors. weesmeesteren dselve goederen aenvaerden ende door den voors. rentmeester ten eeuwigen daghen doen bedienen sullen. Ende dat nae drye maenden daernaer bij den voors. rentmeester door bevel van den voors. weesmeesteren vercocht sall worden alle den huysraet, juweelen ende dyergelijcken daervan ick nyet specialicken en sall hebben gedisponeert tzij onder mijn handt ofte anders, dat mede vercocht sall worden mijn huys ende erve staende alhyer bynnen Delff over de Kraen, daerinne ick jegenwoordich woone, indyen ick daervan nyet anders en disponere, ende dat de penninghen van den voors. huysraet, juweelen ende dyergelijcken mitsgaders vant huys ende erve respectie procederende beleyt ende geemployeert sullen worden tot coopinge van goede landen ofte renten ende de vruchten daervan jaerlix commende geemployeert ofte aengeleyt sullen worden respectie gelijk hyervooren van den vruchten van mijn andere goederen bij mij gedisponeert es.

Es noch mijn begeeren, dat dvoors. weesmeesteren ende die nae hen in officio sullen succederen, voor heure moeyten ende besoingen, die zij int regieren van de goeden sullen doen, zoo opte verhuuyeringhe van de landen ende goeden, het hooren ende sluyten van des rentmeesters reeckeninghe ende het adviseren op eenige voorvallende swaricheyden als anders, tot een gratuiteyt jaerlix sullen genyeten elx de somme van twaelff carolusguldens.

Es noch mijne wille, dat den eersten rentmeester die ick onder mijn handt beteycken en sall, ende die hem int zelve rentmeesterschappe sullen succederen, voor zijn salaris ende weddens hebben zall den twintichsten penning van zijnen ontfanck. Des sullen dezelve rentmeester ende dye hem sullen succederen, gehouden zijn van jaere te jaere te doen behoorlijcke rekeninge, bewijs ende reliqua van heure handelinghe ende administraetie voor ende ten overstaen van den voors. weesmeesteren, ende dat vant eerste jaer van sijn administraetie aff, sonder teene jaer overt ander te moegen laeten loopen.

Alle twelcke ick verclare te weesen mijn testamente ende uysterste wille, begherende dattet selve zijn volcommen effecte ende voortganck hebben zall, welverstaende, zoo ick onder mijn hantgeschrifte alleen

ofte benefens onderteyckeninghe van twee getughen yet van den inhouden van desen verandere, vermeerdere, vermindere, legatere ofte bespreecke, is mijn wille ende begeeren, dattet selve van sulcker crachte ende waerden weesen sall alsoff het hyerinne mede geschreven ende uytgedrukt ware.

Eyntelicken es mijn wille ende begheren, dat tvoors. mijn testament, uyterste wille ende dispositie haer voortganck hebben ende volcoemen effect sorteren zall tzij in crachte van testament, codicille, ghifte uyt saecke des doots ofte eenighe andere testamentaire dispositie, die nae beschreven rechten ofte goede coustumen alderbest mach subsisteren ofte bestaen, nyetjegenstaende eenighe rechten, privilegien, statuten, keuren ofte plebisciten ter contrarie ende oock dat alle solemniteyten van rechten in desen nyet geobserveert en waeren.

Des toorconden hebbe ick Clara Jansdr. van Sparwoude desen ondergeteykent. Gedaen den acht ende twintichsten dach in januario anno XVC acht ende tnegentich.

Clara Jansdr. van Sparwoude

Bijlage 3

Gerechtelijke verzegeling van het testament, 12 juni 1598
(aantekening in dorso van het testament)

Up huyden den twaelfsten junii anno XVc acht ende tnegentich is voor ons Willem Jacobsz. van Voorburch ende Borgher Jansz., schepenen, mitsgaders Mr. Johan de Groot, raet ende secretaris der stadt Delff, gecoomen ende gecompereert jouffrouwe Clara Jansdr. van Sparwoude, wedue wijlen Mr. Arent Franc van der Meer, in sijn leven hoge heemraet van Delfflant ende secretaris der stadt Delff, dwelcke verclaerde tgunt in desen instrumente geschreven ende bij haer onderteyckent es, te weesen haer testamente ende uyterste wille, die sij begeerde dat volcommen effecte sorteren sall tsij als testamente, codicille ofte andere dispositie van uyterste wille, nyettegenstaende dat alle solemniteyten nae rechten gerequireert bevonden mochten worden daerinne nyet geobserveert te weesen.

In kennisse hebben wij schepenen ende secretaris voornoemt desen onderteyckent ende hebben wij schepenen voors. desen mede met onse zegelen toebesegelt ten dage voors.

Willem Jacobss.
Burgaert Janss.
Jan de Groot

Bijlage 4

Registratie van het testament, 12 juni 1598

(GA Delft, rechterlijk archief, nr. 308, fol. 160)

Juffrou Clara Jansdr. van Sparwoude, wedue wijlen Mr. Arent van der Meer.

Up huyden den XIIen junii anno XVc acht ende tnegentich is voor Willem Jacobsz. van Voorburch ende Borger Jansz., schepenen, ende mij onderschreven secretaris gecomen ende gecompareert juffrou Clara Jansdr. van Sparwoude, wedue wijlen Mr. Arent Franck van der Meer, in sijnen leven hogen heemraedt van Delfflandt ende secretaris deser stadt Delff, deselffde comparante oversulx ons allegader seer wel bekent sijnde, dewelcke ons heeft verthoont ende in handen gestelt seecker geschreven instrument bij haer so sij seyde onderteykent, verclarende tselffde te wesen haer testament ende uyterste wille, die sij begeerde dat volcomen effect soude sorteren tsij als testament ofte andere dispositie van uyterste wille tsij codicille ofte hoet genaempt mochte werden, niettegenstaende dat alle solemniteyten naer rechten daertoe gerequireert daerinne bevonden mochten werden niet geobserveert te sijn. Twelcke getransfixeert sijnde bij ons oversulx is onderteykent ende bij de voors. heeren schepenen met twe uythangende segels van groenen wassche besegelt. Actum ten dage ende jaere als boven.

Ende is tselve testament onder de bovengeschreven comparante bij ons gelaten versouckende niettemin de voors. comparante in de registers deser secretarie daarvan mentie gemaect te werden. Compt oversulx alhyer dese acte bij mij

Jan de Groot

Bijlage 5

Codicil, 31 maart 1602

(grosse: GA Delft, archief van de weeskamer, stichting Clara Jansdr. van Sparwoude)

In den name des Heeren Jesu Christi amen.

Bij desen jegenwoordigen, openbaren instrumente zij eenen ygelick kennelick, dat in den jare desselfs ons Heeren XVIc ende twee opten lesten martii nae den noene de clocke vijff uren, regnerende den alderdoorluchtichsten ende grootmogenste furst ende heere Rodolpho den IIe van dyen name, keyser der Romeynen, int XXVIe jaer zijns majesteyts electie, voor mij Adriaen Jansz. Groenlant, notaris openbaer bij den Hove van Hollandt geadmitteert, ter presentie van den getuygen naegenomineert als hyerover specialicken geroopen ende sonderlinge versocht, in hare propre persone geccompareert es deerbare joffrouwe Clara van Sparwoude, wedue wijlen Mr. Arent van der Meer, in sijn leven hooge heemraet van Delfflant ende secretaris deser stadt Delff, ons notario ende getugen welbekent, diewelcke gesont van lichame, gaende, staende, haer verstant, memorie ende vijff zinnen welmachtich ende volcomentlick gebruyckende als claerlicken bleeck ende men uytwendelicken nyet anders en conde bemercken, verclaerde haer testament ende uuterste wille, bij haer comparante den XXVIIIen dach in januario anno XVc acht ende tnegentich (onbegrepen van den juysten dach) onderteyckent, naedat hetselve tharer requisitie geschreven was met een ander hant, ende tselve testament gesloten sijnde bij haer comparante den XIIe junii anno XVc acht ende tnegentich voor Willem Jacobsz. van Voorburch ende Borgher Jansz. als schepenen mitsgaders Mr. Jan de Groot als secretaris der voors. stadt Delff verleden, bij dese codicille te approberen, te confirmeren, voor goet ende van waerden te houden, willende dat hetselve nae haer comparantes overlijden volcomen effect sorteren sal nae sijne forme ende inhouden, uuytgesondert alleenlicken in de poincten die zij comparante bij desen verandert, limiteert, interpreteert ofte naerder expresseert.

Als te weten, bijaldyen weesmeesters deser stadt Delff die ten tijde van haer comparantes overlijden sullen zijn ofte heure successeurs in offitio weygerich ofte in gebreke waren binnen de eerste acht dagen nae tselve haer comparantes overlijden taenvaerden de last ende regieringe van alle de goederen die zij comparante metter doot ruymen ende achterlaten zal, hen weesmeesteren bij tvoors. testament opgeleyt, ende daerinne ten ewigen daghen te continueren in conformite van tselve testament, dat in sulcken cas ende anders nyet zij comparante expresselicken bij desen wederroept ende tenyetdoet tlegaet van dryehondert guldens sjaers, twelcke sij comparante uuyt godtsvruchtigen ijver totte gereformeerde Christelijcke religie bij tselve testament gemaect ende besproocken heeft tCollegie van de Arme Clercken ofte Scholieren binnen de voors. stadt Delff, voortijts genaempt tFraterhuys, ende teneynde haer comparantes voors. goeden ijver ende begeerte omme te helpen vorderen het studium theologie tot opvoedinghe der dyenaren des Godlicken woorts in de voors. gereformeerde religie effect sorteren zal ende hare comparantes uuyterste wille in alle poincten pertinentelijcken ter executie sal worden geleyt, soo heeft sij comparante in gevalle als boven te weeten bij refuys ofte weygeringe van de voors. weesmeesteren van Delff gelegateert, gemaect ende besproocken gelijk zij comparante legateert, maeckt ende bespreekt bij desen

gelijck legaet van dryehondert carolusguldens sjaers ten behouwe, opvoedinge ende leringe van twee jongers uuyt het weeshuys der stadt Leyden ofte andere twee schamele jongers uuyt de burgerije aldaer ter discretie van burgemeesteren ende weesmeesteren derselver stadt, gequalificeert ende in aller manieren als van gelijcke twee jongers gementioneert wordt int voors. testament, mits dat de voorn. weesmeesters der voors. stadt Leyden gehouden zullen zijn taenvaerden den last ende regieringhe hyervooren geroert ende bij tvoors. testament den voors. weesmeesteren der voors. stadt Delff opgeleyt ende daerinne te continueren volgende tselve testament, welverstaende dat, ingevalle in der tijt sijn een ofte meer jongers gequalificeert als vooren van haer comparantes geslachte ofte maechtschappe, dat in sulcken cas deselve sal ofte sullen worden int voors. voordeel allen anderen geprefereert.

Ende bijaldyen dvoorn. weesmeesteren der voors. stadt Leyden weygerich ofte in gebreke waren den voors. last ende regieringe in manieren als vooren taenvaerden ende daerinne te continueren, soo verclaerde zij comparante bij desen tvoors. legaet te revoceren ende tselve te maecken ende legateren de stede Schydamme in aller manieren ende op conditien als hyervooren van de steden Delff ende Leyden respectivelicken geseyt es.

Vorder verclaerde sij comparante, dat sij bij tvoors. testament maekkende de drye kinderen van wijlen Arent Pietersz. int voors. testament genomineert elck hondert guldens sjaers uut te keeren ende te succederen ende devolveren ende voorts alles als van de sevenhondert ende vijftich guldens sjaers den kinderen van Heyndrick Adriaensz. gemaect geseyt es, met deselve woorden ofte maekingge verstaet de voors. kinderen van den voorn. Arent Pietersz. in de voors. somme van hondert guldens sjaers respectivelicken te institueren voor sooveel des noot zij.

Noch soo verclaerde sij comparante, bijaldyen sij onder haer hant ofte anders nyet en nomineerde den eersten rentmeester tot de administratie ofte bedieninghe van haer goederen int voors. testament gementioneert, dat sij in sulcken gevalle committeert ende auctoriseert mits desen den voorn. weesmeesteren die de voors. last ende regieringe aennemen ende daerinne continueren sullen, omme te nomineren ende eligeren een goet, getrouw, expert rentmeester ten fine als int voors. testament.

Noch soo verclaerde de voorn. comparante te persisteren bij de dispositie die zij int voors. testament doet nopende de vercopinghe van haer huys ende erve int selve testament geroert, ende uuyt de cooppeningen vant selve huys ende erve procederende te legateren gelijck zij legateert bij desen eerst Willemken Hendrixdr., dochter van wijlen Hendrick Adriaensz., geprocreert bij Ariaentgen van Brouckhoven, de somme van dryeduysent carolusguldens van XX stivers tstück eens, item Jan ende Adriaen Hendrixzoonen, broeders van de voornoomde Willemken, elx duysent gelijcke guldens eens, ende dit al in gereden gelde ende omme daarmede te mogen doen heuren vrijen wille, ende noch Arent van der Meer, zoonken van Franck Reyersz. van der Burch, haer comparantes pille, vijfthienhondert guldens eens munte voors., dat voorts uuyt de vordere cooppeninghen vant voors. huys ende erve betaelt ende voldaan sullen worden aen de erffgenamen van haer comparantes man za. de somme van dertyenhondert seven ende tachtich guldens tyen stivers ende een oortgen vermelt int contract tusschen haer comparante ter eenre ende haer mans voorn. erffgenamen ter andere zijde opten tweeden martii anno XVc seven ende tnegentich gemaect, ende dat het surplus van dezelve cooppeninghen (indien der

surplus es) sal coomen ende blijven aen haer comparantes boel, verclarende oversulx zij comparante bij desen te revoceren de dispositie die zij nopende de voors. cooppenninghen vant voors. huys bij tvoors. testament doet, te weten dat deselve cooppenningen soudent beleyt ende geemployeert worden tot coopinghe van goede landen ofte renten ende dat de vruchten daervan jaerlix comende geemployeert ofte aengeleyt soudent worden als breder bij tselve testament.

Boven tgene voors. es, verclaerde de voors. comparante te legateren mits desen eerstelicken Trijntgen ende Jannetgen Gerritsdochteren ende Magdaleentgen Cornelisdr., gesusters, dochters van wijlen Maritgen Jansdr., haer compantes za. vaders natuyelicke dochter was, elx de somme van zes ende dertich guldens sjaers jaerlix uut te keeren, te succederen ende devolveren als de voors. VIIcL guldens.

Item Maritgen Jansdr. in de Seven Sterre boven de lijffrente van vijftich guldens sjaers int voors. testament gementioneert noch gelijcke lijffrente van vijftich guldens sjaers maeckende tsamen hondert guldens sjaers uut te reycken haer leven lanck bij den voors. rentmeester.

Item Jacob Maertensz. Douw tot Amsterdamme dryehondert guldens eens in gelde ende noch twee silvere schalen yder van vijftich guldens.

Item Symon ende Dirck Maertenszoonen, des voorn. Jacobs broeders, mitsgaders Dieuwer, Trijn ende Neeltgen Maertensdochteren, heurluder zusters, ende de dochter van wijlen Belytgen Maertensdr. elx hondert guldens in gelde eens.

Item Mateus Augustijnsz. Steyn, burgemeester der stadt Haerlem, ende Dirckgen Tymansdr., sijn huysvrouwe, tsamen ofte bij toverlijden van een van hen beyden de langstlevende in gelde dryehondert guldens ende twee silvere schalen elx van vijftich guldens eens.

Item de kinderen van za. Toentgen, in haer leven wonachtich tot Leyden, van dewelcke een dochter binnen deser stadt Delff gehylickt aen een Engelsman wonende es, tsamen vijftich guldens eens.

Noch Trijntgen Jacobsdr., huysvrouwe van Nicasius, boode der voors. stadt Amsterdamme, ende Maritgen Jacobsdr., haer zuster, elx vijftich carolusguldens eens.

Item Hase, Cornelisgen ende Maritghen Jan Verwers dochters elx een silvere schaal van zes ende dertich guldens.

Item Laurens Hugensz. Gael, burgemeester der voors. stadt Leyden, twee silvere schalen tstück van vijftich guldens.

Item Maritgen Florisdr., wedue van Warnert Aertsz., pannebacker, ende Jacob Cornelisz. van der Boon, wonende alhyer in de Boterton, elx ses ende dertich guldens eens.

Item de kinderen van Meynsgen Philpsdr. elx twaelff guldens eens.

Item Ariaentgen van Brouckhoven voornoemt een lijffrente van vijff ende twintich gulden sjaers haer leven lanck gedurende ende langher nyet uut te reycken bij den voorn. rentmeester.

Item Dirck van Heemskerck, secretaris van den tresoryer der voors. stadt Amsterdamme, tweehondert guldens eens.

Ende noch het Oude Mannenhuys ende Vrouwenhuys binnen deser stadt Delff elx achtyen guldens sjaers tot een blijje maeltijt uuyt te reycken als vooren.

Voorts soo heeft sij comparante genomineert ende vercooren gelijck zij nomineert ende verkyest mits desen tot executeurs van haer voors. testament ende dese codicille de erentfesten Gerardt Fransz. Meerman, schoudt deser stadt Delff, ofte bij sijn overlijden sijnen successieur in offitio, den oudtsten burgemeester derselver stadt die ten tijde van haer comparantes overlijden in regieringe wesen zal, Mr. Pieter van der Meer, eerste raet ende pensionaris der voors. stadt Delff,

ofte bij sijn afflivicheyt dengeenen die hem int voors. offitie succederen sall, ende Mr. Gilles de Glarges, raet van hare G. van Solms, ofte deselve deser werelt gepasseert zijnde doutste schepen der voors. stadt Delff ten sterfffdage van haer comparante in offitio zijnde, versouckende ende begerende seer ernstelicken op henluyden, dat zij tselve executeurschap willen aenvaerden ende daerinne haer uuterste naersticheyt ende dewoir doen als na behooren, welcke executeurs tot een gratuiteyt ende vereeringe sullen hebben elx eens vijftich guldens in gelde ende vijftich guldens tot het maecken van een silvere schael, die zijluyden ter eere van haer comparante gehouden sullen zijn daertoe te employeren.

Aldus gedaen ende verleden binnen de voors. stadt Delff ten huysse van haer comparante staende aen de Oude Delfte over de Craen (die versochte haer hyervan gemaect te worden een ofte meer acten ofte instrumenten in behoorlicke forme) ten dage, maent ende jare als boven. In tegenwoordicheyt van de voorn. Mr. Gilles de Glarges mitsgaders van Gilles van den Bossche ende Urbaen van den Bossche, beyde inwoonders der voors. stadt Delff, als geloofwaerdige getuygen hyertoe met mij notario zonderlinge versocht ende gebeden, diewelcke de principale minute benefens haer comparante onderteyckent hebben.

Ten oirconde

A. J. Groenlant

Bijlage 6

Codicil, 12 augustus 1610

(minuut: GA Delft, notariële archieven 1574-1842, nr. 1541, fol. 94-96; grosse: GA Delft, archief van de weeskamer, stichting Clara Jansdr. van Sparwoude)

In den naem ons Heeren amen.

Up huyden den XIIen [grosse: twaelffden] augusti anno XVIc ende thien compareerde voor mij openbair notaris [grosse: voor mij Herman Corneliss. van den Overgaeu openbair notaris bij den Hove van Hollandt geadmitteert] ter presentie van den getuygen ondergeschreven deerbare jouffvrouwe Clara van Spaerwoude, weduwe van wijlen Mr. Arent Franc van der Meer, in zijn leven hooge heemraet van Delfflant ende eerste secretaris der stadt Delff, mijn notario zeer wel bekend, dewelcke verclaerde alsoech te confirmeeren ende approbeeren bij deesen hair principale dispositien voor datum van deesen gepasseert ende dienonvermindert alsnu bij forme van codicille ende anders nyet gemaect, gewilt ende geordonneert te hebben tgeene hiernaes is volgende.

Eerstelicken es haer comparantes wille ende begeeren, dat haer comparantes huys ende erve staende ende gelegen alhier bynnen Delff over de Kraen, dairinne zij tegenwoordich woont, nae hair overlijden bij hairen rentmeester behoerlicker vercoft zal worden teerster gelegender tijt ende dat int coopen van tselve ofte den coop te gunnen allen anderen geprefereert zal worden Franc Reyerss. van der Burch, burgemeester deeser stadt, haer comparantes za. mans zusterzoon, ende dat dvoors. rentmeester den voorn. Van der Burch aen denzelven coop laeten genyeten zal duysent carolusgulden eens, die hij alsdan minder zal mogen geven als den meest dairvoor byedende, indient dvoors. Van der Burch begeert, ende indien nyet, dat in denzelven coop naer hem allen anderen geprefereert zullen zijn haer comparantes za. mans andere naeste vrunden die dairvoor zoo veel willen betaelen als een vreemde dairvoor meest biedende, zonder dat zij comparante wil dat dezelve vrunden aen denzelven coop yet (veel min dvoors. duysent gulden) zullen mogen genyeten. Gelijk zij comparante oock expresselicken wil bij deesen, dat in de coopvoorwaerde van tselve huys ende erve in allen gevalle, tzij oft aen de voorn. vrunden oft aen een vreemde vercocht wort, uuytdruckelicken zal worden gestipuleert ende met die expresse last zal worden vercoft, dat den cooper noch die hijt cooper daernaes zoude vercoopen, nyet en zullen vermogen directelick noch indirectelicken tvoors. huys ende erve int geheel nochte deel te vercoopen, permuteeren ofte alieneeren, tzij dan hoe tzij, aen den eygenaers van de drie ten wedersijden van haer comparantes voors. huys ende erve naestgelegene huysen ende erven.

Es voorts haer comparantes wille ende begeeren, dat tgeene zij comparante bij voorgaende besloeten testamente voor schepenen van Delff verleeden opten XIIen junii anno XVcXCVIII mitsgaders bij zeeckere dispositie van date den lesten martii anno XVIc ende twee voor Adriaen Janss. Groenlant als notaris ende getuygen gepasseert gemaect heeft aen Jan Henricxz., broeder van Adriaen Henricxz. ende Willemtgen Henricxdr., twelcke bij zijn Jan Henriczsoons overlijden verstaen zoude mogen worden caduc ende vervallen te zijn, dat nochtans dyennyettegenstaende tselve zal comen halff ende halff aen den voors. Adriaen ende Willemtgen, dewelcke zij comparante tselve voor zooveel des noot zij legateert bij deesen. Bespreekt noch

dezelve Adriaen Henricxz. ende Willemtgen Henricxdr. elcx bovendien tweehondert vijffentwintich gulden tsjaers te succedeeren ende devolveeren als in haer comparantes voors. besloten testamente, zulcx dat zij alsdan jaerlicx zullen trecken ende genyeten elcx zeshondert guldens tsjaers.

Legateert noch zij comparante bij deesen aen Adriaen Janss. Groenlant de somme van zeshondert carolusgulden tsjaers tot XX stuvers tstück tsjaers ende bij zijn overlijden zijn wettige kinderen ofte descendentes die hij zoude mogen achterlaeten, ende die ontbreeckende zal tvoors. legaet vorder cesseeren ende zullen in zulcken gevalle de voors. zeshondert guldens tsjaers accresceeren an de masse van de goederen bij haer comparante nae te laeten.

Legateert noch Claes Janss. van Thoornvlyet ende Maritgen Jansdr., zijn zuster, elcx de zomme van zessehondert carolusgulden eens ende bij heur overlijden zijn Claes Janss. wettelicke descendentes boven tvoordeel zijn Claes Janss. kinderen ende zijn voorn. zuster in haer comparantes voorgaende dispositie gemaect.

Legateert voorts Trijntgen Gerrits, Jannitgen Gerrits ende Magdaleentgen Cornelisdr., dochters van za. Maritgen Jansdr., ofte bij overlijden van hen heure kinderen ende descendentes in heur ouders plaets elcx de zomme van zeshondert carolusgulden eens boven tgeene hen elcx bij voorgaende dispositie es gemaect. Ende aen de kinderen van dezelve Trijn Gerrits, Jannitgen Gerrits ende Magdaleentgen Cornelisdr. elcx vierhondert carolusgulden eens ende de twee kinderen van Maritgen Claesdr., dochter was van Trijn Gerritsdr., tsaemen vierhondert gulden eens boven tvoordeel bij voorgaende dispositie te genyeten.

Legateert voorts Mr. Gilles de Glarges, advocaet in den Hove van Hollandt, ofte bij zijn overlijden zijn dochter Josyna de Glarges, haer comparantes pille, eens duysent gulden tot XX stuvers tstück.

Legateert voorts Nicolaes Lotsen Gael een zilvere schael van vijftich gulden.

Bespreekt voorts haer meysens ofte dienstboden die ten sterffdage van hair comparante bij haer zullen wonen, elcx hondert carolusgulden eens.

Tgeene voors. staet de comparante bij mij notario opentelicken voorgelesen zijnde zij zeyde ende verclaerde te weesen haer intentie, begeerte ende uuyterste wille, die zij comparante bij deesen wilde dat naercomen ende in alles achtervolcht zal worden tzij als testament, codicille, gifte onder den levende uuyt zaecke des doot ofte anders, zoo al tselve nae rechten ende goedertieren gewoonten alderbest mach bestaen, versouckende etc. [grosse: versouckende hiervan acte in behoerlicke forme.]

Gedaen ende aldus verleeden bynnen der voors. stadt Delff ten huysen van haer comparante in presentie van Gerrit Janss. ende Pieter Janss., gebroeders, beyde timmerluyden ende poorteren der voors. stadt, als getuygen hiertoe versocht.

Claera van Spaerwoude
bij mijn Gerryt Jans tummerman
bij mijn Pyeter Yansoon
H. van Overgaeu notaris

Bijlage 7

Opening en voorlezing van het testament en de codicillen,
10 augustus 1615

(Aantekening in dorso van het testament:)

Op huyden den Xe augusti anno XVIc vijfthien voormiddaechs is bij Jacop Janss. Helm ende Dirck Evertss. van Bleyswijck, schepenen der stadt Delff, mitsgaders Jacob van Groenhout, secretaris derzelve stadt, ten versoucke van dye vant sterffhuys van wijlen joffrouwe Clara van Sparwoude, wedue was van wilen Mr. Arent van der Meer, geopent seeckere kistgen, twelck berustet hadde opte weescamer deser stadt ende bij den weesmeesteren overgelevert was in handen van den voors. schepenen ende secretaris ende bij denselven getransporteert was int sterffhuys van den voors. joffrouwe Clara van Sparwoude, ende dat in presentie van veele bloetvrienden van de voors. joffrouwe Clara.

Ende is daerinne bevonden het testament int witte van desen geschreven, besloten met twee schepenensegelen gaeff ende welgeconditioneert, mitsgaders noch seeckere opene codicille geschreven in papier, gepasseert voor den notaris Groenlant in date den lesten martii anno XVIc twee, ende meer nyet, van welck testament voors. de segelen bij den voorn. schepenen ende secretaris gesneden ende tselve alsoe wettelick geopent zijnde is tselve testament mette voors. codicille ende noch een tweede codicille, die buyten tvoors. kistghen was ende int sterffhuys voors. voorgebracht werde, opentlicken den voors. vryenden voorghelesen.

Actum ut supra. Ten oirconden is desen bij den voors. schepenen ende secretaris onderteyckent.

J. Jans. Helm
D. v. Bleyswijck
J. Groenhout

(Aantekening in margine van de grosse van het codicil van 31 maart 1602:)

Dese codicille is bevonden int kistgen van joffrouwe Clara van Sparwoude zal. berust hebbende ter weescamer alhier, welck kistgen in haer sterffhuys wettelick geopent is mette sloetel dye int selve sterffhuys te voorschijn werd gebracht, opte Xe augusti anno XVIcXV.

Mij jegenwoordich als secretaris der stadt Delff

J. Groenhout

(Aantekening in margine van de grosse van het codicil van 12 augustus 1610:)

Dese codicille is int sterffhuys van wijlen joffrouwe Clara van Sparwoude, wedue wijlen Mr. Arent van der Meer, te voorschijn gebracht ende den bloetvrienden daer present voorgelesen.

Actum den Xe augusti anno XVIc vijfthien. Mij jegenwoordich als secretaris

J. Groenhout

